NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1638 MỖI SỐ 0$03 NGÀY THỨ TƯ 30 AOUT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

441

	HANOI						
	Phố Đông-Kinh nghĩa thục 10 phố Hàng Điếu	Người đưa tin nhà	Gửi số Giấy tòng	Báo-sở Trung-Bắc Tân-Văn	Hoa-kỳ, Pháp-quốc thuộc-địa ngoại-quốc	Ngoại-quốc
Một năm..	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng..	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng..	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng..	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Colon, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VINH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE n° 150

ANNONCES

Décomptées à raison de 8 lignes au cent. Centimètre de hauteur, sur 0 = 065 de large.

1re page
Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . : 0$15 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Mấy lời ngỏ cùng các cậu thiếu-niên tốt-nghiệp sơ-học

Nay đã sắp đến kỳ thi lấy học-trò vào các trường, các cậu thiếu-niên tốt-nghiệp Sơ-học rồi, người nào niên-hạn đúng, học-lực khá thì xin thi vào trường Thành-chung, trường Sư-phạm hoặc trường Trung-học Tây, người nào niên-hạn đã quá, học lực tầm thường thì xin thi vào các trường Kỹ-nghệ. Nhưng số trường đã mở ra vẫn còn chưa đủ dung số người muốn vào học, trong mười phần người dự thi thế nào cũng chẳng có hồng mất năm bảy phần người. Những người trúng tuyển thì đã đành được học hành yên phận, cứ chuyên công rèn tập, kỳ cho đến chân đến nơi. Khổ nghỉ là những người thi mà bị rớt, đã phải bỏ tên ra ngoài cái danh-sách học-sinh; mấy lời giải tỏ sau này là cốt để yên ủi và trung cáo cho một hạng người ấy vậy.

Ở nước ta bây giờ, ai lại chẳng biết cái trình-độ học Cao-đẳng thật là quí, những trường học thông Pháp-văn, giỏi Pháp-học thật là cần; những trường học lớn như trường Trung-học Tây, trường Thành-chung cho đến trường Cao-đẳng, ai là người đi học, ai là người có con em đi học là chẳng mong được đi biển đến, trèo non đến đỉnh, tận tay nhổ trên đề lĩnh thứ cái phẩm-hàm cao thâm; không được nữa thì người cái bằng-cấp Sơ-học cũng mong được cái bằng-cấp nọ hoặc cái bằng-cấp kia, thì cũng có cái giá-trị cao hơn một vài bậc. Song, lại phải biết rằng người ta vì cái cảnh ngộ, cái tư chất không giống nhau, có kẻ giàu, có kẻ nghèo, có kẻ tư-chất dung-thường, có kẻ tư-chất thông tuệ; kẻ gặp được cảnh nhà phong phú mà lại có được cái tư chất thông tuệ hơn người thì mới nên học nữa, mà cũng mới có thể học được nữa; còn phần nhiều là những kẻ tư-chất dung thường, gia-kế bần-bách, không thể xa vọng được đến cái địa vị đại thành, thì chỉ phải cần có cái thường thức phổ-thông là cái học Sơ đẳng, rồi phải có cái nghề nghiệp sinh-nhai để tự-mưu sinh-hoạt, hoặc xoay ra làm ruộng, hoặc xoay ra làm thợ, hoặc xoay ra đi buôn; mà những cái nghề nghiệp sinh nhai đó có phải là dễ tiện gì đâu. Nước nào chẳng vậy, những hạng nhân tài cao-đẳng bao giờ cũng chiếm phần ít, mà những hạng người mưu sinh trị nghiệp, bao giờ cũng chiếm phần nhiều, những hạng nhân tài cao-đẳng ở trong một nước là cái hòn ngọc báu, cái ny hoa thơm, mà cần bản của một nước là cốt ở những hạng người mưu sinh trị nghiệp, nếu trong một nước toàn những nhà văn-học tài, chính-trị giỏi, mà không có một người nào làm thợ làm thuyền, đi cày đi cuốc, lúa không có mà ăn, đồ không có mà dùng, vải lụa không có mà mặc, thử nghĩ cái hiện-tượng của một nước ấy thế ra làm sao? Ở các nước Âu Mỹ bây giờ, không đâu là không lấy thực-nghiệp làm trọng. Huống ở một nước người còn hiếm, của còn kiếm như nước ta, ruộng đất chưa khẩn-tích hết, lâm-lợi hầu-lợi chưa khai thác được chút nào, trăm nghề trăm nghiệp chưa có một cái gì là tinh tiến bằng người thì thực-nghiệp lu càng nên trọng lắm.

Người mình xưa nay cái học khoa-cử bám-víu vào trong ót đã lâu; ai đã đi học thì chỉ mong thi mong đỗ, mong hưởng những lộc nước ơn vua; không thì thành ra một hạng người thất nghiệp nhỡ thời, dở dở dang dang, một đời làm sao một trong xã hội. Mấy năm nay xu hướng về đường tân-học, người đi học càng ngày càng lắm, thì cái số thầy nhiều thầy khóa chữ nho ngày trước lại sắp hóa thành cái số thầy nhiều thầy khóa chữ Tây; cái tên thầy khóa thầy nhiều tức là cái huy-hiệu riêng của một hạng người du-thủ du-thực; trong một nước những người theo học đỗ-đang mà toàn là những người du-thủ du thực cả, thì số người phần lợi gặp mấy số người sinh lợi, cái nguy-cơ cho xã-hội biết là chừng nào!

Ôi! cái nhu-đích sự học là cốt để cầu lấy cái thức phổ-thông, đọc được sách, viết thành câu, biết lễ phải lẽ trái, điều nên điều nên, khỏi lầm lỗi cái đạo tu thân xử thế luyện thành một người có đủ sức tự trị tự hoạt mà gánh một phần nghĩa vụ đối với nhà, đối với nước về sau. Các nước văn-minh đời nay, không nơi nào không có trường, không người nào không đi học, gọi là « quốc dân giáo-dục » tức là cái học để làm dân vậy. Mà cái học để làm dân đó chính là cái học thiết yếu thứ nhất cho người ta, có học thì mới hiểu được luân-thường đạo-lý, luật nước thời dân, mà giữ trọn được cái bổn-phận làm một người công dân trong nước; có học thì mới biết được lịch-sử, địa dư, toán-pháp, cách-trí là những cái thìa khóa để mở đường sinh-kế cho mình về sau. Nước ta hiện thời trường học còn thưa, giáo dục chưa phổ cập, còn đương mong trường công trường tư mở cho một ngày một thêm nhiều mãi, mong chính-phủ thi-hành cái lệnh cưỡng-bách giáo-dục, bắt trẻ con đến tuổi học au cũng phải vào trường, mong những người trong nước ai có con có em cũng gắng sức cho nó được theo đòi mấy năm nghiên bút để mong có một ngày kia trong nước không người nào là không thức tự dục thư; mà nếu động học thì tất phải thi đỗ, đỗ để mà cầu cái chức-phận lợ, mưu cái bổng lộc kia, thì nhà nước lấy địa-vị đâu mà an-sắp cho hết người, lấy lương soạn đâu mà chi-phát cho đủ số?

Khuyên các cậu thiếu niên tốt nghiệp Sơ-học rồi, rủi mà thi hỏng không theo học được ở trường nào nữa, thì nên kíp xoay ra các đường thực nghiệp, tìm lấy một cái nghề xứng-đáng với tư-cách mình, mà trị nghiệp mưu sinh, làm một người có ích cho nhà, có ích cho nước, đừng có ngã lòng phẫn chí, rồi sinh ra chơi bời liêu-lổng, gây thành một hạng người dở dở dang dang trong học-giới như đã kể trên kia. Thiết tưởng ở cái thời đại kinh-tế cạnh-tranh này, mà lại ở vào một nước thực nghiệp còn ấu-trĩ như nước mình ngày nay, làm một nhà nông to, nốt người thợ khéo, một chủ buôn giàu, cái giá-trị cũng chẳng kém gì làm quan làm thầy vậy.

T.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux ngày 29 Août 1922

Việc đình-công ở Havre

Ở thành Havre đã bình yên. Đến thứ ba sẽ cất đám những người bị hại. Ông thuyền đình-công định đến ngày hôm trước hội-nghị, nhưng bị ngăn cản không bội-nghị được. Thợ sơn, thợ khóa ở Paris đã quyết nghỉ đình công hai mươi bốn giờ, để tỏ tình liên lạc với việc đình-công ở Havre. Bọn khởi-xướng lên việc ấy tưởng là được 150.000 người biểu-đồng-tình về việc ấy, nhưng chỉ có 15.000 người biểu đồng-tình mà thôi. Hiện chánh phủ đã trù-tính mọi phương-sách để phòng-bị mọi việc bất kỳ xảy ra. Tôn ân đã có trát bắt M. Monmousseau, thư-ký hội Lao-động Tổng-hiệp.

Về việc triết-giáp hạm France bị đắm

Vua Victor Emmuel có gởi điện-tí chia buồn với chánh phủ Đại-pháp về việc thiết-giáp-hạm France bị đắm.

Quan Đại sứ Tây-ban nha hiện nay đương ở Deauville cũng cử viên đại-biểu đến chia buồn với quan thượng Đại-pháp.

Việc nước Thụy-điển

Cuộc chúng dân đầu phiếu lần thứ nhất để hỏi ý-kiến công-chúng về việc cấm bán các thứ rượu ở Suède kết cục như sau này: 33.000 phiếu phản đối việc cấm, 28.000 phiếu ưng việc cấm.

Việc nước Đức

Ở Berlin có tin đồn nói rằng tòa Nội các nước Đức đã hội-nghị ngày hôm thứ hai để cử các đại-biểu đến trần thuyết mọi lẽ tại hội-đồng Bồi-thường và ấn định những điều-kiện của tòa Nội các sẽ hạ cho các đại-biểu ấy.

Có tin rằng M. Bergmann sẽ được cử vào trong phái-bộ ấy.

Việc xứ Irak Arabi

Viên thư-ký của quan chánh ủy-viên nước Anh Sir Percy Cox có gởi một bức thư cho viên thư-ký vua Fayçal, thuật lại những sự bất-kỳ đã xảy ra hôm thứ tư mới rồi, là ngày kỷ-niệm vua xứ Irak đăng-cực. Số là khi quan chánh ủy-viên, và các quan chức đến chúc mừng quốc-vương xứ ấy, thì công chúng đều cản đường không cho đi và có đọc những bài diễn văn lời lẽ rất kịch-liệt, khiến lễ với nước Anh, và yêu-cầu bãi tòa Nội-các, cùng bãi cái quyền thế của nước Anh trong việc cai-trị xứ Irak. Trong bức thư của viên thư-ký đáp lại, có nói rằng quốc-vương lấy làm không bằng lòng về việc ấy lắm. Vậy quốc-vương sin lỗi và hứa sẽ trừng-trị kẻ phạm tội.

Việc ở Vladivostok

Ở Tchita ngày 23 Août có tin đến rằng thành Vladivostok bị các đội lính mộ bỏ vậy.

Việc nước Nga

Chánh-phủ nước Nga vẫn bắt giam và đem đày nhiều người lắm. Những việc ấy là do các báo-quán về đảng Quá-kích xui giục để làm hại các nhà học-thức. Tại các tỉnh, nhà pha nào cũng đầy những người bị nghi phải giam.

Thị giá quốc-trái. — 3%. 59.90 4%. 1918 62.20 — 5%. 1915-1916, 76.80. — 5%. 1920 89 — 6%. 1920 90.50.

Nói về giá-trị của mỹ-thuật

(Tiếp theo)

1. Trang-thái đung-hòa. — Cứ như nhà tâm lý-học nói: tri-giác thần kinh ở trong ngũ-quan đem lên thuộc với óc, lại từ óc phát xạ ra các vận-động thần-kinh suốt các gân thịt trong thân người. Lại có giao cảm thần-kinh liên lạc sự giao-thông của thần-kinh ở trong óc và tiểu-tủy cùng phô-tạng đi khắp trên dưới có lẽ không một nơi nào trong thân người là không có, cho nên thân người ta khi một bộ nào chịu cảm xúc thì toàn-thể cũng chịu ảnh-hưởng. Như về thị giác thì trong khi bình tượng một vật gì qua lỗ con ngươi mà truyền động đến thị-giác thần-kinh, rồi thần-kinh truyền cho óc ở tỉ, rồi óc sai vận-động thần-kinh đem toàn lực mà chú thị vào cái bình tượng vật ấy. Như vậy thì thần-kinh và thân-thể có quan-hệ ỷ-lại nhau, rồi vì đó mà sinh có lúc cảm-xúc điều hòa hay không điều hòa. Điều hòa thì sinh cái trạng thái vui vẻ êm đềm mà cho là đẹp; không điều hòa thì sinh cái cảm tình bất đắc kỳ chí vui mà cho là xấu, ảnh-hưởng đến đâu nhỏ có giao cảm thần kinh mà truyền đạt khắp thân người, cho nên dương khi người ta ngâm thi tự đắc, hay lúc xem các bức họa đồ mà tra nét bút tiêu, cùng những khi vào nơi bác-vật-viện hay nhà bảo tàng; ngoạn cảnh giảng trong gió mát, qua nơi nước biếc non xanh, những cái lúc đó thì ra lúc nào cũng êm đềm thanh thoát, coi ta cũng với vạn vật khế hợp như một không hai. Tâm chí ta điềm-nhiên không có lo sợ gì như một vừng giăng bạc đêm thu sáng tỏ, không còn một mảy âm mơ; huyết khí ta bình tĩnh không có hấp tấp nóng nảy, như gió xuân hiu hắt, mát mẻ nhẹ nhàng, không có vẻ nặng nề nhất. Như vậy tức là cái trạng-thái dung-hòa. Nếu đã dung-hòa thì trong tâm khám trong sạch, hết thảy những điều cơ-giới gian-tà, ẩn oán lợi hại đều như gió cuốn mây tan, còn lại những cái thanh-tĩnh quang-minh, cũng với cái vận-động của ngoại vật cùng kết hợp mà thôi, tức như đạo Phật nói: « Tâm và thân hai cái đều còn » cũng là lấy cái lẽ ấy mà nói vậy. Vì bằng người ta tức nào cũng biết tiếp cận cái mỹ-cảnh ấy mà khiến cho được cùng ta dung hòa thì lâu ngày thành quen, dần không có những vật làm cho ta thích mắt vui tai, mà tự ta riêng tự hồi lòng, cũng sẵn có cái thú vui thanh-nhã vậy. Cái trạng thái dung hòa của tâm thần với mỹ-thuật, mấy người đã tự xét nghiệm cho.

2. Trang-thái tùy-hóa. — Đương lúc người ta thưởng ngoạn mỹ-thuật thì trong lòng dung hòa vui-vẻ như đã kể ở trên. Nhưng thực gọi là đẹp thì ở vào chỗ nào? Há chỉ ở cái ngoại-giới mà ta thưởng ngoạn đến đu? Hay là chỉ ngẫm ngẫm ở trong cái tinh-thần ỷ-thức của ta đu? Nếu chỉ cho thuần ở bề ngoài, thì tại ta vẫn thường nghe tiếng; mắt ta thường vẫn ngắm hình, vì đem những tiếng, hình mà ta thường vẫn nghe trông ấy, trừ bỏ cái mỹ-cảm mà sinh ra ở lúc ta trông nghe, chỉ xét riêng về hình chất vật-lý-học, thì cái đó chẳng qua là một phần chấn-động mà thôi, chứ có gì mà gọi là đẹp được? Nếu chỉ cho chuyên thuộc ở trong tinh-thần ỷ-thức, thì cái mỹ-cảm đều theo cái chủ quan của mỗi người mà khác nhau, mà sao khi nhiều người đối với cái mỹ cảnh chung mà lại đều có cái mỹ-cảm như nhau được; mà nhà nghệ thuật sao lại không để yên cái đẹp mình tưởng tượng đến, hết-tất lại cứ phải thực-hành ra sự chế-tạo để lưu truyền ở thế-gian? Xem như vậy thì biết cái đẹp không toàn thuộc ở bề ngoài mà cũng không chuyên thuộc ở bề trong, mà tất là ở về phần hai cái đó hỗn-hợp với nhau mà sinh ra vậy. Như thế thì cái phần đó ở vào đâu? Nay ta thử xét xem đương lúc bình trạng vật ngoài qua thị-giác mà truyền vào tới óc, thì thần kinh biến chuyển làm cho khích động cái mỹ-cảm của ta; ngay ở lúc ấy thì tinh thần ta hình như rong chơi ở cõi mỹ thuật, mà mỹ-thuật bình như thần suốt vào tâm-thần ta, dung hòa kết hợp không rõ cái đẹp ấy ở ta hay là ở mỹ-thuật? Vì thử cái vật ta thường ngoạn ấy mà là bể, thì coi ta có lẽ hóa làm một giọt nước ở trong bể, nhân đó mà hòa lẫn cùng trôi, thì thấy có được cái đẹp mông mênh bát ngát; lại vì thử cái vật ta thường-ngoạn ấy mà là núi, thì coi ta có lẽ hóa làm một viên đá ở trên núi, nhân đó mà cùng chồng chất lớp thì thấy có được cái đẹp vời vợi nguy nga; hoặc giả cái vật ta thường ngoạn là đi-tượng của thanh-hiếu đó: sau hay là vật-vật của đời thái bình thịnh-trị trước, thì ta coi như hóa làm một người ở vào cái thời đại bấy giờ, mà cùng với các đẳng đại-thánh cao-hiền chu toàn thân mật, thì thấy được cái đẹp lễ nghĩa uy nghi. Suy rộng ra thì ta đối với mỹ-thuật đều có một cái trạng-thái tùy hóa tự-nhiên vậy.

3. Trang thái siêu thuật. — Mỹ-thuật có ảnh-hưởng đến tâm thần ta lúc tạo nhự thế; thế thì giá mỹ-cảm sẵn có ở ta đối với mỹ-thuật có quan hệ như thế nào? Lẽ đó không có gì khác, lại chỉ cốt ở cái trạng thái dung-hòa và tùy-hóa lấy mà thôi. Nếu dẫu người có cái tinh thích say mê mỹ-thuật, nhưng đương trong cái lúc thưởng-ngoạn cũng chỉ cốt có hai cái trạng-thái tùy hóa dung hòa, nếu lúc đó mà lại có cái ý ợi-dụng khác nay sự hiểm hóc gì, thì cái mỹ-cảm mất đi, mà dạ thanh lòng dục sinh ra làm cho tâm-thần ta bối rối bàng-hoàng, còn có gì là thú-vị mỹ-cảm nữa. Vì vẻ thú vị của cái đẹp là do ở ý-niệm mà sinh ra, ý-niệm đã nảy ra thì tinh-cảm tất là bị tiêu mất. Cho nên chân-hủ của mỹ-cảm, nồng mà không lụy, nhạt mà không kí ở, siêu thoát được tâm thần người vào cái cõi đẹp tự-nhiên, làm cho ta tinh-lược hết được bao nhiêu cái đẹp mà không loạn tinh thần, không mất được sự vui vẻ êm đềm vậy.

(*Còn nữa*) X.

VĂN UYỂN

Câu đối tết

Thay lá vàng, lại nảy lộc non, xem hai thảo biết chừng sang thái-tiên.
Đổ gió hanh, quay đầu khí ấm, ngẫm giang-sơn trông đã thấy thiên quang (1).

Làm giai sự-nghiệp đua lai, sao bỏ gỗi năm co miền thông-gió.
Đương buổi văn-minh lắm thuật, cũng ra tay vang vẫy thủ giang-hồ.

Tự-thuật

Cái bước thanh-vân đã lỗi rồi,
Lỗi thì mặc lỗi lối thì thôi.
Ban chè cuộc rượu vui say tỉnh,
Điếm nguyệt vườn hoa bốn nói cười.
Tình-mịch khí rong miền thảo-giã,
Phồn hoa lúc dạo thú lâu-đài.
Hễ ai hỏi đến càng em nhé,
Thì bảo em chơi thế vợi đời.

Phương-Canh, Nguyễn-Phan Quý

(1) Lược dịch hai câu: Thiên địa hữu lâm khai thái vận. Giang sơn vạn phục hiệu thiều-quang.

Một cách trừ bệnh lao công-hiệu

Cái nạn bệnh lao ngày nay là một cái nạn lớn cho thế-giới, một năm số người trong thiên-hạ chết về bệnh ấy không biết đến bao nhiêu. Nhất là trong những thành thị đô-hội, đất chật, người đông, cái nạn ấy mới lại ghê gớm lắm. Ở các nước văn-minh cái học vệ sinh đã phát đạt, cái hại cũng còn gớm ghê, đến như các nước hèn tiến, như nước ta này, vệ-sinh còn coi thường coi khinh, thì bệnh lao một năm lại làm hại không biết bao là nhân mạng. Vì vậy mấy năm nay chánh-phủ đặt ra những phương sách bảo hộ cái vệ sinh cho ta, đại khái như ở các cơ thành thị đặt lệ làm nhà phải để sân cho thoáng khí, mỗ nhiều cửa cho sáng nhà, ấy cũng là vì một cái lẽ vệ-sinh vậy.

Ôi! trong thời buổi khôn sống mống chết này, một giống muôn sinh tồn trên thế giới mà không biết vệ-sinh, không theo vệ sinh sao được. Sau đây xin thuật chuyện trừ bệnh lao ở thành Framingham ở nước Hoa-kỳ, chỉ nhờ các cách truyền bá vệ sinh mà cứu vớt được biết bao nhân mạng, thì biết rằng cái vệ-sinh ngày nay cần cho người ta như cái ăn cái uống vậy.

Thành Framingham là một thành ở Hoa-kỳ, thuộc về xứ Massachusetts, cách thành Boston độ 30 kilomètres. Dân thành ấy vừa là một dân kỹ nghệ, vừa là một dân nông-phố. Dân số được 18.000 người.

Sau năm về trước, nghĩa là năm 1916, một hội chuyên về việc trừ bệnh lao định chọn thành ấy làm nơi thí nghiệm trừ bệnh lao. Hội bèn cử bốn mươi nhà chuyên-môn trừ danh, đặt làm một hội-đồng để đến thành Framingham trù tính mọi việc.

Trước tiên, hội đồng lập một cuộc điều-tra để xét xem có bao nhiêu người mắc bệnh. Trong cuộc điều tra ấy không những chỉ tìm những người đau bệnh lao mà thôi, những bệnh khác cũng có xét đến cả. Những người có bệnh phần lâm hại hoặc, một hạng là những người đau không làm được việc nữa, hay là làm được ít mà thôi, và một hạng trong mình có bệnh tật, nhưng vẫn làm việc được như thường.

Trong cuộc điều tra ấy không có cưỡng-bách ai, nhưng dân ai cũng vui lòng đến cho khám bệnh. Kết cục cuộc điều-tra ấy như sau này: Trong một trăm người được 23 người vào hạng *thật khỏe*; 64 người vào hạng đau nhưng bệnh có thể tránh được. (Trong số người mắc bệnh có thể tránh được, không phải là chỉ kể những người đau mất, đau bụng mà thôi, cả những người mới mắc bệnh lao cũng kể); và 13 người mắc bệnh không tránh được. Cả thảy có 311 người mắc bệnh lao. Trong số ấy có 66 người bị đau bệnh kịch liệt và 115 người mắc bệnh ngầm ngầm, còn những người khác thì bệnh không rõ về thể nào.

Cuộc điều tra thành công thì hội-đồng bắt đầu làm việc. Hội-đồng lưu tâm nhất về việc khuyên răn về việc vệ-sinh, và lại có ích lợi khuyên răn phải đi mọi nơi, con trẻ đừng nào vẫn đuổi có thể mắc bệnh được, thì đem đến nghỉ ở những nơi nghỉ mát, hay cho đến học những lớp học riêng để ở nơi khoáng đạt. Còn như các chữa thuốc, thì cũng như thường, chứ không có gì là khác cả. Đại khái cũng cho người bệnh vào nằm ở nhà thương, cho đến ở những nơi nghỉ mát, như là các cách chữa bệnh thường dùng xưa nay. Ấy thế mà các công việc trừ bệnh lao ở Framingham

Học võ Phi Hùng Cực Hot Pentrus Ky (67-74) cùng Huỳnh Chiếu Đẳng Chú Khe Sách Xưa Quận Ven Đường.
Tự rofilms của Cornell

gây được kết quả thật tốt tươi. Trong lời của hội Hồng thập-tự Hoa-kỳ lại cáo cho hội Hồi-thập-tự liệt quốc có rõ: Trong năm 1917 thì một trăm người dân có 42 người đau nặng, đến năm 1921, thì trong một trăm người mắc bệnh, chỉ có 27 người đau nặng mà thôi. Cái kết quả tốt-tươi ấy là nhờ cái cách truyền-bá sự vệ sinh cho công chúng, mà công việc ấy là do các ông lang các nhà hộ sinh, các nhà xem bệnh và các báo quán vậy. Trong năm 1916, lấy số người chết về các bệnh, thì tỉ-độ 10.000 người phải 12 người về bệnh lao, mà đến năm 1921 thì số tỉ lệ ấy chỉ còn có 4./10000 mà thôi. So với số người chết về bệnh lao ở các nước văn-minh, thì xưa nay không đâu thấp một số tỉ như thế.

Đó thực là một chứng cớ hiển-nhiên rằng cái vệ-sinh ngày nay là một cái học rất khẩn thiết cho loài người, mà cái cuộc tương lai của thế giới là ở trong các nước biết-điều biết chuộng vệ-sinh vậy.

N. T. C.

Nam-quốc hiếu-tử ca

(Cả thảy 42 truyện)

Bài mở

Khoảng trời đất, người là rất quí,
Hễ làm người biết nghĩ mới hay.
Ơn cha nghĩa mẹ xưa nay,
Trên trời cao, dưới đất dày lẽ chung.
Mối đức-dục (1) xem trong mọi thế,
Gì bằng điều giữ nghĩa, thiên kinh (2)
Cao-Tằng-sư-tức sinh tranh,
Đạo làm con phải vẹn tình thủy chung,
Cứ ngọn cha là Lộ, Hồng (3) nối rõ,
Con cọc dễ đều hiếu, ngồi ra đây.
Trải xem tin-sử (4) xưa nay,
Non-sông này những người này về
[vang.

Bài thứ nhất

Vua Lý Thái-tôn

Thế nọ hộ, ô ấy hiếu đức,
Triều Lý xưa có đức Thái-tôn.
Mới kế liền nối ngôi rồng,
Nào dạo nọi hiếu tự trong triều-
[tường (5)
Của Quảng đức (6) ba vương phục
[trước,
Dầu Thuấn, Vũ (7) khó được hơn
[vẻo.
Mọi nhời ở điện Kiền-nguyên (8),
Muốn đem ân-ý cho toàn sĩ dân.
Tù bỏ sổ khiến niêm phải này,
Long-xuyên dang, mỗ phải ngàn đi
Lưỡ. guơm Pượng-Hiếu (9) phó
[ngày
P u. gue Vũ-lư (11) lã khi ấu hồn.

1. Đức-dục nghĩa là nuôi nấng dạy dỗ cho.
2. Cái nào thắng ở trời, cái người phải ở đất.
3. Lục là vua Lục long-quân. Hồng là họ Hồng-bàng, tức là họ vua khởi tổ ra nước Nam ta.
4. Tin sử là sử chép có những việc thực đáng làm tin chắc, không còn nghi ngờ nữa.
5. Tiên vương là chỉ tương nách nối nhà, nghĩa là nối vì như gần ở kề nách.
6. Quảng-đức là cửa kinh-thành của vua Lý.
7. Vua Đế-Thuấn là người rất có tiết hiếu mà phải người em Tượng rất ngạo ngược. Vua Văn-đế nhà Hán thời mẹ có hiếu lắm, mà có em cũng mưu phản.
8. Kiền-nguyên là dẫn vua Lý lên trị vì.
9. Rồng khi là cung khi tuyết chầu mẹ.
10. Ông Lê-phụng Hiếu là người khỏe lắm, thường đương trên núi nêm cối dao ra xa được ba dặm đường.
11. Vũ đức là em vua Lý Thái-tôn, làm phản, phải Lê phụng-hiếu đánh chết.

Nghĩ chết đạo làm con báo nghĩa,
Cốt khỏi cho cha mẹ thẹn thùng.
Vậy nên hàm khắc khoan dung,
Đem lòng hiếu đức (12) tỏ lòng hữu-
[vu (13)
Nước công đức đền bù một bát,
Tưới khắp ra man-mác thế gian.
Hay là sông Đức (14) chan chan,
Khoi nên dòng hiếu vẹn toàn thế
[chăng?

Bài thứ hai

Vua Trần Thánh tôn

Trong Trần-sử vẻ vang truyền đó,
Vua Thánh-tôn dòng-dõi nhà Trần.
Thâm-nghiêm chín bệ ngôi thiên.
Mà lòng nhân hiếu ân cần không sai.
Đem Thiên-hạ vui ngày phụng
[dưỡng,
Sớm cùng hôm mong trường chơi
[thành.
Trong cung gối gấm chăn quyên,
Vui anh em để thỏa tình mẹ cha.
Xiêm Chu Vũ (15) vào ra Sàng-đức.
Mũ Tống-hoàng chầu chực Tuyên-
[nhân (16).
Thái-đường (17) riêng mạch minh-
[quân.
Lầu Hoa-ngạc (18) dựng nền thân
[thiên-trường (19).
Lục Di-hậu (20) là giường lệ-bạnh.
Thọ Lan-đài làm ảnh đến nhân (21).
Ba trăm cơ-nghiệp vua Trần,
Một nền nhân hiếu tạo-nhân cũng dày.

Bài thứ ba

Vua Lê Thánh-tôn

Vua Lê Thánh-tôn nay còn truyện,
Lòng phụng thờ trọn vẹn biết bao.
Khi sớm phụng lúc trưa chầu,
Trọc điều thiên-tinh (22) vẹn cân
[chỉ-tinh.
Từ-thái (23) lúc trong nhiều một yến
Cả Thần-kinh chẳm mạc không yên.
Nào là tứ-thánh, bất tiên, (24)
Thái-y-viện (25) đã khiến-quyền lắm
[phương.
Lòng vua những lo lường trong đó.
Chẳm thuốc thang rộng rã đêm
[ngày.
Trông xem đan nẫu liền tay.
Bảo đến chẳng quá mình này cần lao.
Việc phụng dưỡng bề bao xiết kể,
Dạ miền thành non bể bao là,
Ann hoa hiếu trị (26) nên ca,
Hợp cùng Quỳnh-nyên (27) chín ca
[vang từng
Nước chúc tụng đã từng nên hóa,
Cõi trời Nam khắp cả xa gần,
Núi Lam (28) có mạch thanh thiêng
Một người chí hiếu, muôn đời trị bình.

(Còn nữa)

Các-đinh, Phạm-nguyên-Ấp

12. Hiếu đức là đức hiếu.
13. Lễ tinh thần nghĩa nhân khoan dung, điều ở kinh Thư - Hữu vu huynh đệ -
14. Sông Thiên đức tức là sông Không ở huyện Tiên-Du tỉnh Bắc-ninh ở nơi gần quê nhà Lý.
15. Vua Võ vương nhà Chu là ông vua có hiếu lắm Công Sông-đức là cung của vua Võ thờ cha mẹ.
16. Vua Thần-tôn nhà Tống thờ mẹ là bà Tuyên nhân rất có hiếu lắm.
17. Long Thái-Dương ở huyện Hưng-nhân chỗ phát tích nhà Trần.
18. Bến ở sử nhà Đường làm cung gọi là lầu Hoa-ngạc để vui anh em cho.
19. Thái Thượng-hoàng nay là đất huyện Mỹ lộc.
20. Vua Trần Cảnh sinh Di-hậu là:
21. Vua Trần Thánh tôn có đặt một cái cung gọi là Lan-đài để cùng anh em khi rảnh việc làm thơ với nhau và giảng những sự hiếu-hữu.
22. Thiên-tính là tính trời, chỉ tính tự nhiên thành thiết. Hai câu ấy, điển trong sách Tả truyện người ta nói chữ mẹ con đạo nghĩa với nhau.
23. Từ thái là tiếng tôn xưng của mẹ vua.
24. Tứ thánh, bất tiên là tên hai đạo thuốc.
25. Thái y viện là sở thầy thuốc của nhà vua.
26. Vua Lê Thánh-tôn có làm sách gọi là Anh-hoa hiếu trị thi tập.
27. Tập Quỳnh-uyển cứu ca cũng của vua Thánh-tôn.
28. Núi Lê phát tích ở núi Lam-sơn tức là huyện Thụy nguyên bây giờ.

Bảo-tồn Khổng-học

DỊCH SÁCH LUẬN-NGỮ

Loại thứ VIII

Nói về cách xử kỷ tiếp vật

(Tiếp theo)

196. Tử hạ bệnh, Tử-Lộ thỉnh đảo. Tử viết: Hữu chư? Đối viết: Hữu chi. Lụy viết: Đảo hĩ ư thượng hạ thần kỳ. Tử viết: Khâu chi đảo cửu hĩ.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi tờ 20).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử phải đau nặng. Ông Tử-Lộ xin cầu đảo quỉ thần. Ngài hỏi rằng: Xưa có việc ấy chăng? Ông Tử-Lộ thưa rằng: Có. Đời xưa có lời văn khấn rằng: Cầu đảo cho mày với trên thiên-thần dưới địa-kỳ. Ngài bảo rằng: Khâu nay sinh bình không làm việc gì điều tội với quỉ-thần, cầu đảo đã lâu rồi, nay không cần lại cầu đảo nữa.

197. Tử viết: Xa thắc bất tốn; kiệm thắc cố; dữ kỳ bất tốn dã ninh cố.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi tờ 20).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử dạy rằng: Xa-xỉ thì không thuận lẽ - kiểm-ước thì cổ-lậu; dữ-kỳ làm không thuận lẽ, thà mang tiếng cổ-lậu còn hơn.

198. Tử ốn nhi lệ, ưu nhi bất mãnh, cung nhi an.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thuật-nhi tờ 20).

DỊCH NGHĨA — Đức Khổng-tử dáng mạo ôn-hòa mà nghiêm-trang, có oai-tự mà không dữ tợn, cung-kính mà vẫn có vẻ an-nhàn.

199. Tăng-Tử hữu tật, triệu môn đệ tử viết: Khải dư túc, khải dư thủ. Thi vân: Chiến-chiến căng-căng, như lâm thâm-uyên, như lý bạc-băng. Nhi kim nhi hậu, ngô tri miễn phù. Tiểu-tử!

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-bá tờ 20).

DỊCH NGHĨA — Ông Tăng-Tử có bệnh nặng, nói các học-trò đến bảo rằng: Mở chân tay ta ra ma coi. Trong kinh Thi có câu Năm-năm nơm-nớp, sợ hãi như lời vực sâu, như đạp vàng mỏng. Nhất sinh ta giữ-gìn cẩn thận-thế của cha mẹ để lại cho ta còn-thân như thế. Từ nay về sau, ta mới biết chắc rằng khỏi lỗi. Các anh em học-trò ta ơi!

200. Tăng-tử hữu tật. Manh-kinh-tử vấn chi. Tăng-tử ngôn viết: Điểu chi thương tử, kỳ minh dã ai. Nhân chi thương tử, kỳ ngôn dã thiện. Quân-tử sở qui hồ đạo giả tam: động dung mạo tư viễn bạo mạn hĩ. Chỉnh nhan sắc tư cận tin hĩ, xuất từ khí tư viễn bỉ-bội hĩ. Biên đậu chi sự tắc hữu-tư tồn.

(Xem trong bộ Tử-thư chính-văn chữ nho quyển Thượng-luận về thiên Thái-bá tờ 21).

DỊCH NGHĨA — Ông Tăng-tử có bệnh, ông Manh-kinh-tử (quan đại-phu nước Lỗ) đến hỏi thăm. Ông Tăng-Tử nói rằng: Con chim sắp chết, tiếng kêu rất thương; người ta sắp chết, lời nói rất phải. Tôi nay sắp chết, xin nói với ngài câu nay: Người quân-tử có ba điều đạo-lý lấy làm qui trọng: 1° Động dáng mao thì bỏ cái lối bạo ngược khinh nhờn; 2° Sửa nét mặt thì ra cái vẻ thành tín ngay thật; 3° Xuất lời-khi thì tr nh những lời bỉ-bội trái lẽ. Người quân-tử chỉ trọng ba điều ấy, còn đến cái việc bên đâu (biên đâu là những đồ thờ để đựng đồ-phẩm, bên đâu là việc lễ-tư) thì đã có chức hữu-tư coi giữ, người quân-tử không lấy làm trọng vậy.

(Còn nữa) D. B. T.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 30 Août này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 7 f 85.

Tàu chạy Hongkong. — Tàu *Hainoi* mang thư đi Hongkong, có ghé **Hoibao** và **Kouang-tcheou-Wan**, đến ngày 1er Septembre hồi 8 giờ sáng ở Haiphong sẽ khởi hành.

Thư từ ở Hanoi sẽ mang xuống Haiphong chuyến xe lửa 20 giờ 17 phút tối 31 Août.

Một sở điện-báo mới — Tại Sầm-mê (Sầm-kỳ) nay đã ra một sở điện báo, nhưng chỉ dùng về việc công mà thôi.

Giúp cửa Sán-dâu. — Ai cũng nhớ rằng cửa Sán-đâu (Swatow), bên Tàu vừa rồi bị trận bão và đồ cây nước mặt tại hại vô ngần, nhà cửa phố xá trôi mất nhiều như.

Nay quan Toàc-quyền Đông-pháp có gửi cho quan lãnh-sự Pháp tại Sán-đâu một số tiền ngàn đồng để trợ cấp cho những người bị cai tai nạn ấy. Quan Toàn quyền lại cho phép mở cuộc lạc quyên trong các đảng Trung-hoa tại thuộc-địa để trợ cấp cho những người ấy.

Trường Sư-phạm nam giáo sư. — Quan Đốc-học: trường Sư-phạm báo cáo cho nhà giáo học-sinh xin vào học biết rằng, kể ai không bị thi đơn xin tại, thì đến 7 giờ sáng ngày 6 Septembre 1922 có đến tại trường mà ứng tuyển.

Thi trí huyện hạng ba — Từ ngày 21 đến 23 Novembre 1922 sẽ có khoa thi trí huyện hạng ba. Khoa này tức là khoa thứ nhất, sẽ ngay bãi trường Si-hoan đến giờ.

Các kỳ thi sẽ theo thứ tự sau này:

21 Novembre 1922

1° Luận Pháp-văn, từ 8 đến 12 giờ.
2° Luận quốc-ngữ từ 14 giờ 30 đến 17 giờ 30.

22 Novembre 1922

3 Dịch một bài công-văn bằng chữ Pháp ra chữ Nho từ 9 giờ đến 11 giờ.

23 Novembre 1922

4° Trả vấn đáp từ 9 giờ trở đi.

Số tuyển vào ngạch trí huyện định là 3 người.

Vệ-sinh thành-phố — Chiều tối xin của quan Đốc lý Hanoi, quan Thống-sứ vừa ký nghị định cấm từ giờ trở đi, phàm các phòng để ở bất cứ là đêm hay ngày, không bề nào được xem ba thước.

Làm tại lúc đặt bát. — Trong số báo hôm qua, ở trang thứ ba, cột thứ hai và thứ ba, lúc đặt khuôn bắt lầm hàng cuối cột nọ đặt sang hàng cuối cột kia, thành ra có hai câu ngờ ngẩn tức cười, chắc độc-giả cũng đã lượng biết mà cải chính lại cho rõi hi phải:

Ở cột thứ hai chỗ *ngạch trợ giáo*, câu cuối cùng lẽ ra là: « được bổ trợ giáo tập sự cũng kể từ *ngày ấy* » lại bắt lầm câu cuối cột thứ ba về mục *mua bão ở Phú-thọ* mà đặt là: « được bổ trợ giáo tập sự cũng kể từ *đó đồng và phải i lội cũng nhiều* »

Ở cột thứ ba, mục *mua báo ở Phú-thọ* câu cuối cùng lẽ ra là: « có làng phải đi *đó đồng và phải lội cũng nhiều* », lại bắt lầm câu cuối ở cột trên mà đặt là « có làng phải đi *ngày ấy.* »

Kỳ thi tuyển học-sinh vào trường Công-chính. — Các học-sinh thi vào trường Công-chính có lên sau nầy đều được vào kỳ vấn-đáp.

MM. Phạm-huy-Ái, Trần-tự-Ân, Ng-đình Bảo, Dương-duy-Bính, Ng-tr Cảnh, Trịnh-huy-Cương, Phạm-trần-Đắc, Lưu-thụy-Đàn, Đặng-vũ-Đạo Ng đức-Dương, Phạm-Huỳnh, Lê-đức Kim, Ng-v-Kinh, Ng-văn-Lăng, Phạm-Lê, Ng-ngọc-Lợi, Ng-hà-Lương, Lê-tích Mộc, Ng-tương-Ngôn, Đặng đức Nương, Bùi-đình Quế, Ng-như-Quí, Ng-v-Thọ, Đinh-vũ Toản, Đỗ-đình-Tư, Ng-v-Tư, Ng-trọng-Tăng, Trần-quảng-Ân Vương-Sĩ.

Thi giấy thép. — Kỳ thi giấy thép thế là xong rồi. Những người đỗ bao nhiêu còn đợi Hội-đồng chấm xong mới biết. Khi nào chấm xong, bản-báo sẽ đăng lên những người trúng tuyển.

Tân Đà tàng văn. — Tản Đà thuđiểm, nhà số 99, phố hàng Gai, mới khai trương có xuất-bản một quyển nhan đề là Tản-Đà tàng văn. Hiện có gởi bán quán một quyển, sách in giấy tốt, ngót một trăm trang, giá bán 0 p. 30 một quyển.

Văn cảo của ông Tản-Đà Nguyễn-khắc-Hiếu là chủ-nhân Tản-Đà thư điểm, có một cái giá trị riêng, bản báo đã bình phẩm nhiều lần; và những sách như sách của ông cũng không phải nhờ ai cổ động mới đắt, vậy chỉ xin trích lục bài tựa cuốn sách mới xuất-bản ấy, để cùng độc-giả ngâm-nga một thứ văn của ông Tản-Đà trong buổi Tản Đà thuđiểm mới khai-trương.

Tựa rằng

« Tản-Đà thư-điểm khai trương, chủ-nhân xin có mấy lời với quan khách qua lại, nhân gọi là « Tản Đà tàng văn » lời tựa rằng :

« Ngoài chân đời ra làm sao ? » Từ khi bài luận lấy ra đời, đời dẫu làng chân đến thế nào, ta cũng cứng khôi gì chân. Ta dẫu không chân, cũng chớ gì biết lấy chi cho khỏi phụ chữ đời. Ta nghĩ ta sinh ra đời, sống ở đời chỉ có ở văn, thú ở đời chỉ có ở văn, hoặc có thể trả nợ đời chỉ có chút nào cũng chỉ có ở văn. Đời với ta, ta với văn, văn với đời, như có một mối tình liên-lạc khăng khít rước. Tơ lòng vấn-vít, mái tuyết làm-râm, ta với đời trăm năm kết bạn ; núi Tản đương xanh, sông Đà chưa cạn, đời với văn muốn vạn ngàn năm ! »

Việc xin học tại trường Bảo-hộ. — Quan Đốc-học trường Bảo-hộ bá cáo rằng đến ngày 15 Septembre, hồi 7 giờ 30, sẽ thi tuyển học-trò vào các lớp trường Sơ-học (Petit Collège).

Tính đến ngày 1er Janvier 1923 học-trò không được quá những tuổi sau nầy :

Lớp Dự-bi (Préparatoire). . 10 tuổi
— Sơ-đẳng (Elémentaire) 11 —
— Trung-đẳng (Moyen). . 12 —
Cao-đẳng (Supérieur). . 13 —

Những học trò nào học khá thì quá một tuổi cũng có thể được.

Vào lớp Dự-bi thì phải nhất-thiết lên 8, đơn xin vào học làm bằng giấy thường, phải nói rõ xin ăn ở tại trường, ăn một buổi hay là ở ngoài đến học thôi.

Phải đính các giấy sau nầy :

1° Giấy khai sinh.

2° Giấy thầy thuốc nhận thực rằng đứa trẻ con vừa mới tròng đậu tỷ không mắc phải bệnh gì lây được.

3° Một tờ giấy của người cha hay người thay quyền cha cam đoan chịu tiền com và tiền học (bằng giấy tín chỉ).

4° Nếu gia quyến không ở Hanoi thì chọn lấy một người ở Hanoi để giao thiệp với nhà trường.

5° Quyển sổ, hoặc cai phiếu của ông Đốc nhờ trường đứa bé học sau cùng phát cho.

Lại giấy sau cùng này phải xét kỹ lưỡng lắm, vì nhà trường cần phải biết rõ sự học của đứa trẻ con về trước thế nào.

Sông phương in xong rồi. — Hộ tiên-tuyết « *Song-phương, kỳ tuyện* » in xong rồi. Hiện đã có bán lại bản-quán và các cửa hàng sách. Lần này sửa đổi lại nhiều, có thêm nhiều bức tranh vẽ rất khéo và nhà danh-họa tại Hanoi là M. Tạ-đình-Nính và M. Trần-Phúc-Lai có mấy lời bình phẩm của Việt-Anh Quyên nữ-sĩ Ngại nào muốn mua xin cứ gửi thư và mandat cho ông Nguyễn-đỗ-Mục, Trung Bắc Tân Văn, Hanoi.

Tòa Thượng-thẩm — Chiều hôm qua tòa Thượng-thẩm xử những việc sau nầy :

Tiêu tiền của chủ. — Ng-văn-Sinh làm công cho cửa hàng Delbaye ở Hanoi cứ mỗi tháng đi đòi tiền hàng của những người mua chịu không biết bao nhiêu mà kể. Sinh thú thật nhờ đi đòi tiền hàng đến đâu tiêu tiền của chủ mất 550 đồng. Tòa-án Trung-trị Hanoi phạt Ng-văn-Sinh 2 năm tù. Tòa Thượng-thẩm giảm cho xuống 10 tháng tù vì người nhà đã xin đến số bạc ấy.

Mua đồ ăn cắp. — Người nhà mày sợi ở tỉnh Nam-định có nhờ đấu giá những thứ đồ sắt cũ. Ng-thi Chúc mua được một lô. Sau nhà máy sợi thấy ở lô sắt cũ của thị lẫn mua đem về có nhiều thứ sắt mới của nhà máy mua tại bên Pháp để dùng thì nghi là không đồng mua rẻ của tên nào ăn cắp phát đem đi bán, nên án Trung trị xét không đủ chứng cớ tha cho thị. Tòa Thượng-thẩm y án tha.

Việc ông huyện tiêu tiền thuế. — Việc M. Ng-khắc-Tiên bị thưa về tiêu tiền thuế sưu và thuế môn bài trong khi ngồi ở huyện ở huyện Bất-bạt tỉnh Sơn-tây hiện còn đương xét.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai).

Số 12

Sóng hồ Ba-bể

Soạn-giả: PHẠM-BÍCH-CẨM

Hai đêm ấy, ông nên bàn bộ, bảy giờ cũng quẫn lắm, ông đã thực hay hư, chỉ hai sự ấy đã biết nếu tình được thì tức là thực, mà không thì tức là. . . .

Hành-Ngọc liền nói :

Cô nói với cụ mau mau sắp sửa đi. Hai điều ấy thì một điều trên tôi xin nói với quan Châu, cái tài khẩu-thiệt của tôi, tôi tự tin được ; còn một điều thì khi đã xong rồi thì dẫu quân ngày vào trong rừng cây, mà thoạt lúc trước tôi tính cũng phải phục trước ở trong rừng cây . . , quanh thành một giải nửa non cây cối, họ sợ giặc Tàu, chưa dễ đã dám đem quân đi đuổi. Việc ấy nên mau mau Chi-dương nghe nói, liền cùng Tổ-Hương đi truyền báo lỉ gia-đình, sắm sửa các đồ trang toán khi giới, và dự bị cả lương khô. Lương khô là gì bắt quá bao nhiêu là những bọ ngô rang bảy hoa đựng vào đấy vậy. Khi gần xong Chi-dương liền nói :

Ta cũng nên đi mau, kẻo trễ, luôn đi. Hành-Ngọc vâng lời. Tổ-Hương cũng vội vàng lên ngựa, mở cửa đi ra. thì đã sang đến canh hai vậy, bốn bề chỉ nghe tiếng tre chạm nhau kêu ken két, cùng tiếng cú kêu sang canh ro rỗ thật là cảnh lạnh-lùng. khi ra khỏi làng thì : Ta tả bóng thỏ đầu non, tờ mờ như chiếc tấm hồn bi-thu, sương trắng mịt mù . . .

CHƯƠNG THỨ MƯỜI

Rừng thu rỗ biếc bác bằng, chim cầm khắc lậu giảng lồng bóng sương. cỏ rậm đường trường ; người ngựa đi vào có lúc không trông thấy bóng. Ba người đi khỏi một cánh đồng hoang mới vào đến đám rừng xo-xác, chim đậu sợ người lưng giới vỗ tổ, tiếng kêu xi-o xạc như khóc như cười, ba người bấy giờ trong lòng đều có một ý kiến khác nhau không cùng như một. Tổ-Hương thì trong lòng có nhiều lo-vọng, Chi dương thì tự phụ là người hào-hiệp còn Hành Ngọc thì nửa mừng nửa sợ, như rợ vào rừng, bèn ứng nhau đi quanh để tìm chỗ trú chân, mỗi vào phía trong cũng rậy còn có vợt lẹp nhẹp, sau đi mãi đến chân núi, mới được một lỉ đất bằng phẳng. Hành-Ngọc vội nói :

Thưa cụ, giờ đã gần hết canh hai, tôi xin vào thành. hễ nghe thấy động tiếng trống thì ra, cụ phải cẩn-thận. Nói xong liền rong ngựa đi tắt vào thành. ngực lội bên khe. tiếng nghe lồm bồm, có lúc vọt lên tận mặt, đầy những nước, lại khôn-nỗi đi mò trong tối, thuỷ-nh thoảng được chút bóng giăng soi vào mặt, thì thật là dễ chịu, khi đã đến cửa thành, giờ cái hòa-bài ra hiệu, quân sĩ trên thành liền mở cửa cho vào, nhân dân trong thành khi ấy đã ngủ yên, đèn đều tắt hết. Dưới đất tối mò, vì là bóng một giăng bị nóc nhà bóng cây che cản không cho xuống thuỷnh thoảng dẫu có một tia sáng, thì cũng như một tia lửa đỏ ở trong đám tro tàn mà thôi. Hành-Ngọc đi thẳng vào dinh Châu-mục, bước ngựa ở ngoài rồi nói với quân canh rằng có việc khẩn cấp tự Kinh mới về. Linh-canh liền đưa vào đến thư phòng. Đến nơi nhòm thấy Ma-văn-Bình (tên Châu-mục) đương giở sổ sách ra tính. Hành-Ngọc gõ cửa, Văn Bình liền thu xếp sổ sách vào tráp, treo cái bàn toán lên, rồi mới gọi thư-đồng ra mở cửa. Hành Ngọc vào lạy bốn lạy. Văn-Bình cho ngồi mà rằng :

Thầy thực cần mẫn, đêm hôm khuya khoắt về đây, công việc thế nào? Hành-Ngọc nói :

Thưa cụ lớn, có tờ lục sức bộ Binh đây, liền đưa tờ lục-sức cho Văn-Bình.

— Thế định đến bao giờ thì hành ?

— Sự ấy nhờ lượng ông-lớn, nhưng tôi tính sáng mai cho được khởi sự canh-giữ lối thôi

— Ừ thế cũng được, nhưng Pháp-trường ở trong thành có được không?

— Thưa, trong thành chật chội, xin để ở ngoài thành và giờ đã đến thu, xin còn mấy đứa tử-tù cũng xin xử cả cho xong.

— Nhưng nhỡ đương lúc xử, quân giặc tràn đến, thì ta làm thế nào ?

Thưa ở trong thành thì sợ nỗi nào, kẻ xem như bọn đàn bà con-trẻ có đứa sợ đến khiếp vía, rồi nghề dân chúng đều phao, hoặc nào động chăng, nếu nào động thì khi giặc đến lại sinh ra nhiều sự khó khăn.

— Ừ nhưng thầy ra nói với quan Lãnh xin thêm quân canh giữ, hay là nói với quan Lãnh ra giản giờ.

— Thưa ông lớn, cái đó không được. Văn-bình ưng mắt mỉ :

Thế nào lại không được ?

— Nếu đem cả quân ra ngoài, thì giặc đến các cửa, không ai sẵn sóc, bấy giờ về không có lối thì làm thế nào ?

— Cho các cửa cắt thêm quân canh?

— Nhưng, sâu người địch sao được quân giặc hàng vạn, và quân không tướng như rắn không đầu, nhỡ sinh ra sự biến khác ?

— Thế thì cứ là làm Pháp-trường ở trong thành, nào động thì nào động...!!

— Không can chi ạ!!! Mình tôi coi giữ cũng được, chỉ cần phải năm, sáu người lính, nếu có sơ suất, tôi xin chịu lỗi.

— Nếu thế thì nay lắm. Thôi, thầy về nhà nghỉ ngơi một chút, sớm dậy còn sửa sang Pháp trường Hành-ngọc liền cái rạp xuống đất vái tứ lỉnh ra, cửa thư-phòng lại khép, còn mình quan Châu mục, đi lại nói chuyện với mình mà rằng :

Hì... hì... hì .. cũng hay thật, mình có làm gì bọn họ, mà gã lạo đến tết luôn, có khi lại học nên bạo đến nỗi nữa, thế mới biết họ sợ bóng sợ gió thật. Mấy tháng nay ta phát tài quá, những lễ con bạc, sao lần nay không đến. ta đương vận đỏ, nếu có tết thì họ cũng cháy cánh với ta, chao ôi, họ cũng chẳng vừa, thà về quit ăn mầm ngẫn cả đấy, ở ta quên ta còn cần phải đi ngủ một chút, từ tối đến giờ chỉ bận những việc lặt vặt, mà sáng mai lại phải dậy sớm ra Pháp trường giám trảm, mà thôi ta càng đỡ lo, để mai thì mình còn phải giữ gìn bằng chết, chỉ có được gì, liền ngâm mấy câu bát của Ưu-Mộnh đời Xuân-thu mà rằng :

« Quan liêm cũng với quan thang,
« Nên làm với chẳng nên làm hay đâu ;
« Quan thanm nhọ mặt mấy rầu.
« Ngẫm trong danh giá ta nào có nên,
« Rong ngựa béo cởi xe bền.
« Vợ con no ấm ta yên lòng làm...
« Thanh-cần danh giá quan liêm,
« Dẫu nên con cái ngẫm xem mực cười
« Đói ăn rách mặc tả tơi.
« Tiếng tuy có đó, miếng thời làm sao ?
« Lẽ đâu ta dùng tay vào...!!

Đọc xong lại cười gằn mấy tiếng, cầm nến đi thẳng vào phòng ngủ. Thật là tôi com giá áo, chuột lớn mọt già, thạn thay phương diện quốc-gia, hỏi đồng chí đã làm tôi tấc sơn, nước chảy đá mòn. . . .

CHƯƠNG THỨ MƯỜI MỘT

Một cơi xám ngắt, lỗ tử-tù khó nỗi thoát thân ; gươm loài trắng lòa, quan giám trảm dường không yên đạ, lại thêm trời đông giá lạnh, sương sớm chưa tan, ai ai trong chốn Pháp-trường, đều rét run như dẽ.

(Còn nữa)

ĐỒNG-HỒ ĐỒ KÈN

BẢO HÀNH 6 NĂM

Máy chạy tốt nhất hạng

Có cả vòng đeo tay bằng giá rất đẹp

Giá......... 5 $ 75

BÁN Ở HIỆU:

A. PERROUD (Nhà xanh)

39, Phố Paul Bert. — HANOI

2009

ĐỜI KẺ PHẢI ĐAU

Này bởi các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quán mà đã chữa thuốc không phải đường, hoặc là đã không chữa chút nào cả, này bởi những người phải đau khi quán đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; này bởi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên chữa ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước kia tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền từ người nọ sang người kia. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau này không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lại tôi nói đây quan trọng thế nào các vị đã có biết không? Nên có bệnh mà không chữa đi, thì trong số năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người có bệnh lao mà có thể sinh con đẻ cái được, thì chỉ sinh con cái yếu ớt, gầy mòn hói.

Bởi người Nam Việt, nếu các người không muốn giống Nam Việt hao mòn đi, nên các người không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì chữa bệnh đi mới được.

Vậy cứ viết thư cho hiệu Bào-chế MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sáng và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa xúp, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. . . . . 12 f. 00

Độ từ 1$90 đến 2$00 (tùy theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu (SIROP N)

Một chai. . . . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. . . . . . 4 f. 45

Độ 0$70 đến 0$80

Sáu lọ. . . . . . 24 f. 50

Độ 3$90 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ . . . . 11 f. 50

Độ 1$70 đến 1$80

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc (máu-bò) bổ huyết

Một lọ . . . . 11 f. 40

Độ 1$80 đến 1$90

CACHETS ANTIGRIPPES

[illegible] bệnh grippe bệnh cúm, về mùa này thường hay [illegible], nhất là bệnh grippe, nhiều [illegible] phải chỉ trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến [illegible] mua 3 viên thuốc antigrippe. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu [illegible] số người ai cũng biết tiếng.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi uống nước rõ nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rõ nhiều nước nóng và ở người cho nóng đến thì sai trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Hội Khai-tri-tiến-đức. — Các hội-viên hội Khai-tri-tiến-đức ở các tỉnh, có nhiều ông vẫn chưa rõ là nhà công-quán của hội nay đã có phòng ăn uống, tiệc tùng từ ngày khánh thành nhà công quán đến giờ, bởi vậy tòa trị-sự nhiều khi có nhận được giấy hỏi rằng ở các tỉnh muốn về ăn, uống tại hội có được không.

Vậy tưởng nên nhắc các ngài ở xa biết rằng nhà công-quán nay đã có phòng ăn cơm tây, cơm ta sẵn sàng, ngày nào các hội viên cũng đến ăn uống đông lắm. Hội-viên ông nào muốn ăn cơm thì chỉ việc báo trước cho người coi việc cơm nước trước 6 giờ đồng hồ là đủ. Phải báo trước vì rằng hội chỉ làm đủ số cho hội viên đặt trước mà thôi, chứ không có nhận những khách không có chân hội.

Ngạch Y-tế. — MM. Ng-v-Chúc, Trịnh-v-Hi, Trần-minh-Châu, Đặng-ngọc-Trong là thầy thuốc tập sự thi nay được thăng thi-sai hạng năm, kể từ ngày 9 Août là ngày hết hạn tập-sự.

Ngạch thừa phái. Các viên thừa phái về nghỉ có tên sau này thì cũng coi như là đã từ chức vậy:

MM Kiều-doãn-Sinh, Nguyễn-xuân-Huynh, Ng-xuân Huyên, Ng-văn-Tô, thừa phái hạng năm; Đặng-vũ-Túc, thừa phái hạng nhất; Đỗ-sĩ-Nguyên, thừa phái hạng ba.

M Đỗ-phú-Hàn, thừa phái hạng tư hết hạn nghỉ thì nay đổi đi Bắc-giang.

Thuyên chuyển — M. Trần-văn Chương là thông phán thượng hạng ở sở Tài-chính Hanoi nay đổi xuống Nam-định thay M Hà-duy-Thăng, thượng hạng thông-phán được về hưu-trí.

Nghỉ giả hạn. — M. Ng-qui-Toản giáo sư, bực thành chung được nghỉ giả hạn năm tháng, lĩnh nửa lương.

Kho sở Bưu điện bị mất trộm. — Đêm thứ hai rạng ngày thứ ba, kẻ trộm vào cái kho sở Bưu-điện ở phố Leclanger ăn cắp mất mấy cái khí dụng giá chừng ba chục đồng. Cái kho này là nguyên của sở Thương-chính nhường lại cho sở Điện-báo.

Hành-hung. — Sáng thứ hai hồi 10 giờ, người canh trường đua xe đạp ở đường Puginier bị ba đứa lạ mặt vào nhà cỏ rồi đánh hắn trọng thương ở đầu và cánh tay rồi trốn mất. Người canh trường đua xe phải khiêng vào nhà-thương.

Tội binh. — Hai người lính Garnier và Charton bị tòa án binh ngày 23 Août xử 15 năm khổ sai vì tội chực ăn cắp và giết người ở Hà độ trước thì đến sáng mai 31 Août hồi 7 giờ sẽ phải đem ra chỗ trường tập trận nghe đọc án của mình xong rồi sẽ giải vào nhà pha binh.

Tin nước lên xuống

Triền sông Hồng-hà

	29 Août hồi 6 giờ	30 Août hồi 6 giờ
Lao-kay	80.40	79.91
Yên-bay	29.65	29.85
Việtri	14.56	14.35
Hanoi	10.13	10.07
Vạn yên	9.30	8.75
Hòa bình	7.20	6.94
Tuyên-quang	6.80	5.65
Phủ đoan	21.61	21.46
Phù Yên-bình	3.20	2.40

Triền sông Thái-bình

	29 Août hồi 6 giờ	30 Août hồi 6 giờ
Thái-nguyên	19.77	19.67
Lâm	4.15	4.00
Phủ Lạng-thương	3.60	3.62
Đáp-cầu	3.87	3.88
Phả-lại	3.21	3.26

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Thi bằng tiệp ký — Kỳ thi bằng tiệp ký (Sténographie) của phòng Thương-mại Haiphong đặt ra độ trước các bài thi gửi về Pháp chấm thì chuyến tàu *Angkor* vừa rồi đã gửi danh-sách những người trúng tuyển sang. Kỳ thi ấy có cả người Pháp người Nam đều dự. Người Nam ta thì có những ông sau này:

Thi viết tốt

Ưu hạng: MM. Phùng-nhi-Cương, Ng-văn Yên, Ng-khương-Chúc.

Bình hạng: MM Ngô văn Cao, Lê-v-Thanh, Phùng-kim-Bằng.

Thi viết nhanh

50 chữ một phút

Ưu hạng: M. Ngô-v-Cao.

Bình hạng: MM. Phùng-nhi-Cương, Ng-v-Yên.

Bình thứ: MM. Phùng-kim-Bằng, Lê-văn-Thanh.

BẮC-GIANG

Thưởng thuộc-địa võ bội tinh. — Quan huyện Việt-yên Nghiêm-xuân-Hoàng vừa được thưởng chiến thứ bội tinh hiện đã đăng trên báo chương, nay lại được thưởng Thuộc-địa võ bội tinh. Quan huyện Nghiêm-xuân-Hoàng thực là đặc sắc ở trong quan trường vậy.

Xin có lời chúc mừng ngài.

P. lại cảo

NAM-ĐỊNH

Trong hội Bắc-kỳ Công-chính Ích-hữu — Ông Vũ-đình-Chung chánh Hội-trưởng hội Ích-hữu Công-chính Bắc-kỳ đã đến Nam-định sáng hôm thứ bảy vừa rồi để đi thăm hội viên, bạn đồng-sự.

Các hội-viên hội Ích-hữu họp tại nhà ông Phạm-duy-Trí ở phố Harmand số 63.

Ông Vũ đình-Chung có đọc một bài diễn-văn rất dài, đại ý ông nói hội Ích-hữu Công-chính mục đích có ba điều:

1· Giữ tình bằng hữu thân mật cùng nhau trong bạn đồng-liêu tại tòa Công-chính.

2· Tư cấp nhau trong tác mệnh chung.

3· Bảo tồn quyền lợi khi làm việc và tư cấp lẫn nhau trong khi đau yếu.

M. Chung nói rằng hội Ích-hữu Công-chính là một hội sáng lập ra từ năm 1906 trước tất cả các hội ái hữu khác, tính đến nay trải qua 16 năm trời, công việc ích chung làm được đã nhiều, nói sao cho xiết. Hãy nói ngay như từ tháng Septembre 1921 đến giờ hội xin quan trên điều gì cũng được, nay chỉ còn phải lo một việc nữa là xin quan trên chỉnh đốn lại ngạch phụ biện (Secrétaires journaliers) cùng ngạch thợ thuyền (Cadre des ouvriers). Hiện đã có đơn đệ trình quan trên rồi, song còn đương xét. Nay ông muốn làm đơn nhắc lại, nhưng trước khi đệ trình đơn của hội, ông muốn hỏi ý kiến hội-viên các tỉnh và đi quan sát những điều thiệt thòi của anh em trong hàng phụ biện cùng trong bọn thợ thuyền, vì thế cho nên nhân được phép nghỉ, ông đã từ Hanoi đến Bắc-ninh, Bắc-giang, Lạng-sơn, Na-cham, hôm nay ông mới xuống đến Nam-định này, rồi ông lại đi Thanh-hóa, Vinh, Bến-thủy, Hải-dương, Haiphong nữa.

Sau hết ông lại nói rằng: trong tòa Công-chính có hai ban, một ban Lục-lộ và một Hỏa-xa, tuy gọi là hai nhưng cũng là một, vì cùng một thể lệ và cùng một quan Giám-đốc Tổng-trưởng quản-trị. Ông Chung lại ước ao rằng ở một tỉnh lớn như tỉnh Nam này mà nếu họp cả hai ban lại thì có thể lập được một chi hội nhánh (Section provinciale de l'Amicale) để cùng ban trị-sự hội chánh trông nom việc hội, nếu ở Nam này có chi hội nhánh thì các tỉnh khác cũng theo đó mà noi theo.

Sau nữa là xin các hội-viên lưu tâm cổ-động cho được nhiều người vào hội, có đông người vào hội thì hội mới chóng thịnh vượng được. Tục ngữ ta có câu: «Một cây làm chẳng nên non». Ông Chung nói, đoạn cử tọa đều vỗ tay biểu đồng tình rất là vui vẻ.

Ph. d. T.

Giết trâu bò — Việc giết trâu bò ở các lò sát sinh hạt Nam-trực và Nghĩa-hưng thì nay tạm cấm.

VIỆC KINH-ĐÔ

Sự chuyên chở bằng xe-bò xe ngựa ở Trung-kỳ. — Mới rồi quan Khâm-sứ Trung-kỳ có thông-tư cho các quan Công-sứ các tỉnh, quan Đốc-lý Đà-nẵng và các quan Đại-lý Phan-rang và Banméthuot một tờ chu-tri về việc xét nghĩ cách-thức để mở mang tất cả các tỉnh Trung kỳ, những lối chuyên chở bằng xe-bò và xe ngựa đại ý như sau này:

Hiện nay đường quan-lộ và đường cái trong các tỉnh đã mở thêm rộng rãi nhiều lắm. Vậy thời lối chuyên chở bằng xe-bò xe-ngựa cần phải mở mang cho thêm nhiều ra, vì rằng nhơn-dân ở Trung-kỳ phần nhiều chăm về việc chuyên chở bằng gánh gồng thời mất công bỏ việc hết nhiều lắm, cho đến sản vật ở trong xứ tuy có nhiều mà cũng không có thể làm ra được cho thịnh-vượng. Thế thời mất ích lợi biết là bao nhiêu. Ở đây người ta có thể nói rằng những sản-vật trong nước một nửa nhơn-công chuyên chở.

Nay từ Đà-nẵng vào Nha trang đã có xe tải-hạng dùng trong các sở Lục-lộ rất là tiện-lợi. Rồi đây tôi sẽ đem cái vấn-đề quan-yếu ấy mà thương với Nam-triều để tán-trợ cho được thi hành cách chuyên chở bằng xe-bò xe-ngựa khắp Trung-kỳ từ phía nam đến phía bắc, rồi lại cũng nên giảng cứu cách chăn nuôi súc vật dùng để kéo xe, vì hiện xứ Trung-kỳ chẳng thiếu gì đồng-nội lắm cỏ tốt, có thể chăn-súc vật được nhiều lắm. Còn như nghề làm xe chuyên chở thời trường Bá công ở Huế sẽ đặt riêng một lớp dạy học-trò chuyên về việc đóng xe vân vân.

Xem như các lời trù-hoạch về việc chuyên chở như thế, thời là một sự ao ước của dân đã mấy lâu mà nay mới thấy có sắp thi hành. Nếu như tỉnh nào cũng có lối chuyên chở tiện tiệp thời thật là ích lợi cho dân biết bao. Mong lắm thay!

VIỆC TRUNG-KỲ

VINH

Ma sán đá. — Ở phố Yên-hoàn, mấy tối nay hàng phố đổ nhau đi coi ma ở nhà mụ kia, cứ tối đến thì bỗng không thấy sán gạch đá vô nhà, đến nỗi mẹ con mụ phải la phố xóm tới cứu, khi người tới coi đông thì ma lại đỡ sán, hễ người xem về khỏi rồi thì lại sán, nhưng chỉ chập tối tới 11 giờ lại thôi.

Có người nói ma quái trêu quở, người nói là thủ hẳn chi đây, cứ như lẽ sau thì đúng hơn, vì hễ khi người tới đông, chia tay nhau đi kiếm, nay đến khuya thì lại thấy im, nên chi ai cũng đoán là kẻ mò thủ hẳn nhà mụ mà sán để nạt cho mẹ con mụ kinh hoảng, nếu có tuyệt là thủ hẳn mà giở cách đê-mạt như thế, rồi cũng có người bắt được thì trị tội chi cho đáng.

Quan viên phải trói. — Trưa bữa chủ-nhật ở xóm Bình-khang thấy xúm xít coi vòng trong vòng ngoài ở một nhà ả-đào kia. Số là có một bọn lính khố đỏ ở Lào về qua, có bốn chàng rủ nhau vô hát nhà hồng-lâu. Khi vô hát, các chàng đã chén say sẵn ở đâu liền giở thói đoi tê khác, các ả không chịu, khiến nên quan viên ả-đào xô-xát nhau, nào các chú kép, nào các ả xúm nhau ăn đả với quan-viên một trận, rồi chị em xúm nhau quây quần lấy một quan viên mà trói giật cánh khuỷu vô giường rồi đi trình Cẩm đến khám, thấy đọi đĩa đèn bể tan tành, hại ước độ mươi đồng. Chú quan-viên kia thì điện lên bóp, không biết rồi sau ra làm sao.

TOURANE

Cũng lại cháy dầu xăng. — Mới vừa một chiếc sà-lăng chở dầu ét-xăng bị cháy trong đêm 23, 24, nhơn-dân trong thành-phố còn đương phân vân nghị luận về sự hỏa-tai ấy chưa rồi, thì trong đêm 24, 25 Août, ở giữa sông Hàn lại thấy phát hỏa nữa, lúc bấy giờ vào độ nửa đêm, lửa cháy tàn cả một chiếc ghe to-có đến vài giờ mới tắt.

Hỏi ra thì mới hay rằng những thùng ét-xăng trong chiếc sà-lăng hôm trước, còn chìm sót lại ở dưới nước, người ta vớt lên tạm để vào trong chiếc ghe ấy, chẳng hay bởi duyên-cớ nào mà lửa lại bỗng lên, sáng đỏ rực một góc trời, làm cho thiên-hạ lại được một đêm rộn ràng kinh sợ nữa. Có nhiều người biện lý rằng lửa còn cháy ngầm trong thùng nó bốc lên dầu ấy, nghe cũng kỳ quái thật!

Thương giới tân văn

Ngày 30 Août 1922

Giá bạc

Kho Nhà nước . . . . 7 f. 35

Nhà Ngân hàng . . . . . . 7 . 35

Tàu tới tàu đi

Tàu *Azay le Rideau* ở Marseille đã chạy đi Đông-Pháp ngày 25 Août.

Tàu *Désirade* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 19 Août.

Tàu *Bình-chuẩn* ở Haiphong chạy đi Tourane, Qui nhơn, Saigon ngày 30 Août hồi 12 giờ.

Bà Isis

Bà Isis là một nhà trứ danh trong nghề xem tướng và nghề đoán số (Crystal Gazing), đã tới Hanoi ngày hôm thứ tư này. Bà trọ ở Hanoi Hôtel, chambre nº 11 và chỉ ở đây ít ngày mà thôi. Ta chớ nên bỏ qua cái dịp đặc-biệt này, mà không đến nhờ bà Isis xem cho. Những vấn-đề lý tài, cảm tình, và gia đình về việc gì bà xem cũng được. Hiện bà đã từng xem cho các quan chức An-nam ở Saigon mà ai ai cũng đều tin phục cả.

Trong khi bà ở Ấn-độ, bà đã làm cho các bậc hoàng-thân, các bậc khanh-tướng phải ngạc-nhiên về cái tài diệu của bà. Thiên-hạ nhiều người đến nhờ bà xem lắm, ai cũng phục bà đã giúp cho được nhiều điều trong các công việc của mình, cả đến những việc riêng cũng vậy, mà việc gì bà cũng giữ bí mật cho.

Ngày nào đến nhờ bà xem cũng được, cả ngày lễ và ngày chủ-nhật cũng vậy. Sáng từ 9 đến 11 giờ 1/2, chiều từ 15 giờ 1/2 đến 18 giờ.

GIÁ TIỀN NHƯ SAU NÀY:

Đoán số. . . . . 15$00

Xem tướng. 10.00

Ai muốn đón đến nhà cũng được. Đón về nhà mà chỉ có hai người trở xuống nhờ xem mà thôi thì tiền phí tổn phải trả thêm lên một phần chia ba nữa. Nếu có hai người trở lên nhờ xem, thì tiền phí tổn không phải giả cao hơn giá thường.

Tiền xe thì bà Isis chịu lấy. Song những người ở xa thành-thị, thì phải chịu đỡ bà một nửa tiền xe (xe tay).

Bà có một người thông ngôn tiếng Pháp đi với bà.

Sau này có tin tức gì sẽ đăng thêm

BUÔN TẠI GỐC,
BÁN TẠI NGỌN

Có lời kính đạt để Quý-khách biết Công-ty chúng tôi mở xưởng tại Hải-phòng làm đủ các thứ ghế mây kiểu « Thonet »:

Chaises
Canapés
Fauteuils
Rocking-chairs
Porte-manteaux
Tables et Lits

Marque "LION"

Quý-khách ở xa cần thứ nào, mua buôn hoặc mua lẻ xin viết thư cho Công-ty chúng tôi sẽ gửi ngay kiểu-mẫu và giá-cả để các Quý-khách biết.

NAM-TÂN
66, Boulevard Bonnal, 66
HAIPHONG

2062

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các quí-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu đèn khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đồi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các quí-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,

ED. MONTÈS,

54, Rue Paul Bert Hanoi.

Các nhà mua điện nên biết

Công-ty Điện-khí Đông-pháp có lời để các nhà mua điện biết rằng giây mắc điện vào nhà, nhiều chỗ gần với cây cối, nên khi mưa khi gió cành cây thường đụng-chạm phải giây điện, làm cho điện chia đường, mà đèn tắt không cháy được. Vậy khi nào giây điện gần cây cối như thế, các nhà mua điện nên bảo người sén cành cây đi cho khỏi ngăn-trở việc lấy điện.

Nếu nhà chủ có lời với Công-ty, thì Công-ty cũng có thể làm việc ấy hoặc trông nom việc ấy giùm.

3321

CÁC CUỘC ĐI XEM

然 SÂN NHIÊN 棨

Tích hát **ĐÔI CHỮ ĐỒNG TÂM** xin nhất-định đại-diễn vào tối thứ năm 31 tháng tám tây này.

Thu cả tiền

Bán vé từ tối thứ tư và ngày thứ năm.

Tối thứ tư:

TÁI-HỢP BẠC-TÌNH LANG

Có một vai đồng gọi hồn sống rất tài tình.

Kính trình quí khách biết rằng: Tích hát **ĐÔI CHỮ ĐỒNG-TÂM** luyện tập đã xong, vậy đến tối thứ năm 31 Août 1922 này sẽ có đại-diễn:

1· Trước khi khai-diễn có múa bướm chào mừng.

2· Trong khi diễn có sáu giọng hát mới đặt theo đàn 4 giây và 2 thứ đàn khác nữa.

3· Có một vai đào và một vai kép cùng nhau tình-tự vừa ra bộ vừa hát.

4· Có một vai đào đóng tiên vừa bay vừa hát ở lưng chừng sân-khấu.

5· Có vai quí-sứ ra diễu và các vai quân lính.

6· Y-phục khác hẳn mọi ngày.

Cách ra trò do soạn-giả bày ra cũng khác mọi ngày.

Thu cả tiền

Bán vé từ tối thứ tư và ngày thứ năm.

CINÉMA PALACE

Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert

Tuần lễ từ thứ tư 30 Août đến thứ ba 5 Septembre 1922

Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chiếu từ 5 giờ chiều, thứ bảy chiếu 5 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

MADAME PARVENUE

Hài kịch rất hay và rất ý-nhị, dài 5 hồi

Hồi I, II và III

Nghỉ

Hồi IV và V

Phim: MADAME PARVENUE

CON CHIM XANH

Hài kịch con.

Tuần lễ sau:

Có cô *Olga Petrowa* đóng trò trong phim « **FEMME PANTHÈRE** »

Từ 1er Avril giờ đi

Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

LỆ MUA BÁO

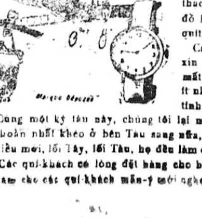
Xin nhắc lại để các ngài [illegible] biết rằng: tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy các [illegible] mua thì gửi tiền cho; [illegible] không có tiền gửi theo giấy mua thì bản-quán không trả lời. Mua báo thì tính từ [illegible]

PAO-VA

28, Phố Hàng Bồ, Hanoi

華 八 什 牌 [illegible] 寶

Chúng tôi có lời kính trình các quí-khách biết rằng hiệu chúng tôi mới có một bọn hàng rất tốt như: ngọc-thạch, hổ-phách, mặt huê cùng nhẫn, đồ bạc, đồng hồ treo, đồng hồ quả-quít, v. v. ở Hong-kong sang.

Các quí-khách có lòng chiếu cố, xin mau di-ngọc tới bản-hiệu, kẻo mất một dịp đặc biệt, mà dù mua cho ít nhiều mặc lòng, nhất luật đối đãi, tính giá thật rẻ.

Cùng một kỳ tàu này, chúng tôi lại mới thỉnh thêm được vài tay thợ kim hoàn nhất khéo ở bên Tàu sang nữa, từ đồ bạc cho chí đồ vàng, kiểu cũ, kiểu mới, lối Tây, lối Tàu, họ đều làm được cả.

Các quí-khách có lòng đặt hàng cho bản-hiệu, thì chúng tôi lại xin hết lòng làm cho các quí khách mãn ý mới nghe.

Tặng Võ Phi Hùng Cựu Hồ Petrus Ký (67–74) tặng Huỳnh Chiêu Đẳng chủ Kho Sách Xưa quán Ven Đường
Từ rolfilms của Cornell

NGÀI NÀO MUỐN THỪA ĐỒ GỖ TRẠM VÀ THỢN THÌ XIN ĐẾN HIỆU

利 THUẬN-LỢI 順

37, phố Hàng Mã-Mây, Hanoi

Hiệu tôi làm được và vẽ được đủ cả các thứ tủ, bàn ghế kiểu tây, kiểu ta, kiểu tàu, vân vân

NGUYỄN VĂN THUẬN

SCULPTEUR

37, Rue des Paniers Noirs, Hanoi

2041

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)

Trình các ngài dược-b-o rằng phàm những số tiền qua hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng ngân-phiếu (mandats-postes); chớ đừng gửi bằng timbres.

Nhưng số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản-thư (timbres-postes) từ thứ tư mười (0$04) trở xuống; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

TAM TÍNH Y QUÁN

Bệnh chúng tôi nay có thầy thuốc ấn mạch, biết thực hư bản nhiệt, trị bệnh rất nội ngoại cần nguyên, hoàn tán cao đơn, chẩn luyện tinh tế, hiện nghiệm lâm lâm, đều chứng cứu ngay cực trọng, mà số tiền giảm còn, chữa cũng được hai sinh khởi, tự giảm có lấy phải giá, nghèo càng quá thì cứu đi cho thực khỏi, xin quý khách nhận hiệu Tam-Tinh-Y Quán ở phố hàng Mã Mây, số nhà 91. Hanoi.

Xin kể các bệnh như sau này :

Nội thương ngoại cảm chư bệnh, thai tiền sản hậu chư bệnh, tiểu nhi cam kinh tế nhi chư bệnh, tinh trị kinh niên đau gia đau cực bộ lao đàm tuyến, phổ thông cổ chương phương lớp, bất toại, đau mắt mục mộng, sam tử mộng tinh, di tinh, tuy tinh, lậu tinh, bạch chọc, hạ cam, chỉ, đ.ong mai, đau bộ kinh nguyệt bất điều, khí thư huyết hải, bạch đới, xích đới.

Thuốc lậu đặc biệt giá :

Một chai thuốc nước thuốc ... 0$50

Ống thụt ... 0 60

Một hộp thuốc viên ... 1 ...

KEM

HIỆU

BERTHUIN

Xoa thứ kem này thì da đẻ được mềm mại, chả khác gì nhung vậy

PACHOD Frères & Cie LYON

2060

Société des Phosphates du Tonkin

Bureaux et Usine à Haly-Haiphong

NÊN CẨN THẬN. — Chúng tôi kính trình các quí khách biết rằng chúng tôi mới bắt được mấy người nhà quê mạo trá đem rã nhỏ đi các đề làm phốt-phát (phosphate) giả để bán và bán giá rẻ hơn giá Phốt-phát thật.

Bột phốt phát thì bao giờ cũng nhỏ hơn các thứ bột khác, không có thứ bột nào nhỏ bằng.

Vậy các quí khách khi mua phốt-phát, đừng nên tham rẻ mà mua phải phốt phát giả, và nên cần thật dở bao phốt phát ra xem, nếu thấy bột không được nhỏ thì đừng nên mua.

Nếu mua Phốt phát mà ngại hoặc là giả thì nên gửi mẫu đến cho chúng tôi thử xem Song nếu ai bắt được người bán phốt-phát giả mà mách bảo cho chúng tôi biết, chúng tôi sẽ thưởng 20$00.

GIÁ PHỐT PHÁT. — Phốt phát bán tại nhà máy ở Haiphong giá như sau này

23$00 một tấn (la tonne du 1000 kilos) hiệu « PH. 19-21 »

32,00 — — hiệu « PH. S »

50,00 — — hiệu « PH. K »

Phốt phát hiệu « PH. 19-21 » để bón ruộng đất chua đất mảo

Phốt phát hiệu « PH. S » để bón ruộng đất ngọt. Bột phốt phát hiệu này thì nhỏ hơn bột phốt-phát hiệu « PH. 19-21 »

Phốt phát hiệu « PH. K » để bón ruộng đất ngọt. Bón ruộng đất mạn thì lại càng tốt lắm.

Phốt phát hiệu « PH. K » này là một thứ phốt phát chúng tôi mới chế ra có chậm lắm mấy thứ bột Potasse (Bột-tạt) ở bên Tây đem sang.

Đáng thử phốt-phát hiệu « PH. K » này mà bón cho thứ rau (Légumes) nhất là Bắp cải thì xuất là tốt lắm.

CÁCH DÙNG. — Mỗi một mẫu vải bón bao là 200 cân tây vải trước năm mười ngày rồi cây cũng được, hay cây trước năm mười ngày rồi vải phốt-phát cũng được

MUA LẠI BAO KHÔNG. — Bao gai không (sac en jute vide) bây còn lành lặn mà đem lại giả lại nhà máy ở Haiphong thì giá mỗi một cái là một hào chỉ (0$10). Nên bao rách và hơi thông thì chúng tôi không nhận nữa.

Các quí khách cần hỏi bao nhiêu gì nữa thì xin cứ lại nhà giấy chúng tôi ở lại nhà máy ở Hạ Lý Haiphong, chúng tôi xin tiếp, hay gửi giấy đến cho chúng tôi xin sẽ giả lời ngay.

2035

NỘI PHÁP-THƯƠNG VẬN-TẢI

Số 7, cạnh trường Y-viện

CÓ BÁN : Hai cái nhà thật rộng kiểu mới, số 29, phố Ngọc-thanh định giá. . . . . 2.300$00

CHO THUÊ : Một khu đất rộng 2.046 thước vuông ở đường Bobillot.

Hội ấy lại chuyên trị đã lâu năm về nghề đóng xe rất tinh xảo; Hiện nay mới có thêm được nhiều kiểu tuyệt đẹp và thanh nhã. Hạng nào cũng có giấy cam-đoan chắc chắn.

Ai muốn mua gấp tháng hay thuê tạm xin đến đó mà hỏi. Có bán đủ cả các vật dụng làm xe và tính giá riêng cho các hiệu buôn lại.

1905

Nhà Bán-đồ « TẤM-TẮM » Hà-nội, ở phố hàng Trống Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán tư tấm giờ sang.

PHONG-TÀI

ANNAM ĐÓNG GIẤY

Số 43, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoi

Kiểu đẹp ! giá rẻ !

Có catalogue riêng, quí-khách muốn xem xin viết thư đến hỏi sẽ gửi biếu.

2064

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBE để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBE

3 $ 50 một chai

Phòng thuốc này chỉ bán cho người Pháp thôi mà thôi, người An-nam quen Bác-sĩ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « NÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Thuốc nhỏ mắt, làm đau-mắt, mắt mắt không mắt lem việc gì; dùng thuốc này này tiện.

Mấy thứ bản-hiệu hay hơn :

Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để hiệm vào đa như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là Ø 14, trị bệnh Giang-mai

Thuốc RE-ORÉ SIROP PECTORAL đặc-cổ, sổ-mũi.

Thuốc LAO chỉ người lớn dùng được thôi

Thuốc lậu hiệu MONTÈS

thuốc nâng = 2 $ 00 lọ 30 viên

thuốc thụt = 4 90 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ, nặng thuốc mạnh antiseptiques và thụt thuốc bicarbonicode của Bản-hiệu đã chắc lành. Thuốc này đã chữa được và số người phải lành lắm.

Gouttes « VIRGINIB »

1 $ 00 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay bị hư hành kinh đau đớn chính mắng, như đau bụng, tức sườn, uống thuốc này này tiện.

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG VỀ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-SẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán cuộn và bán bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DỄRÉ »

1 $ 00 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai nổi từ mới hay cũ. Bằng thuốc tiêm thì nên uống thuốc nước cho tiện mọi. Dùng thuốc khác với cùng cần phải uống thuốc này thì mấy chắc khỏi hẳn. Dùng : Thuốc này rất hay, nổi qua : nó chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng chỉ cần mua một chai : lớn lắm. Giá có 3 $ 00 mà thôi.

THUỐC LẬU (SANTAL MONAL)

Hai sự rất phổ thông ở bệnh lậu là : Vợ đẻ và mất dương sinh dục. Cái co-quan chính để làm cho mất sức khỏe và những hai sinh dục của của người già không còn gì sợ bắt bọc là một người trai trẻ mà không sinh được những con mầm-mạp ? Vậy thì phải nên quan phòng tác chứng xảy ra ở bệnh lậu và phải cần kíp chữa ngay khi mới bắt đầu có mủ. Nếu mới thấy trong đường tiểu tiện hơi đau, thì phải nên chữa ngay và phải nên giữ gìn những co-quan khác, bằng-quang, quả thận cho khỏi mắc bệnh về sau nữa.

Người ta đã có cách chữa rất công-hiệu là thuốc Santal monal. Dùng trong mấy tôm đầu là hết đau đớn, bết sưng đường tiểu tiện và khỏi ngay lập tức. Thuốc *Santal monal* này dùng ở các nhà thương khắp hoàn cầu, vì nó là một thứ thuốc rất quí rất hay. Nó lẫn vào với nước tiểu và làm cho nước tiểu thành ra xanh, làm cho sạch những mụn con mọc ở các co-quan, như thế bệnh lận khỏi ngay lập tức.

Ở các hàng bào-chế to đều có bán cả.

2056

MUA CHƠI BUÔN CHUNG SIÊU CÓ LÃI LỢI DỤNG ÍCH

Sau cuộc chiến-tranh, kim-nhung biến-động, về đường kinh-tế cần có ý thụ-tắc. Bởi vậy chúng tôi thuận chiều-lưu của Thế-giới, theo tùy-hướng của nhân-tâm, nên vài năm nay phẩm hàng gì của Bản-hiệu đều xin bớt giá để bầu tiếp các Quý-khách. Kỳ tàu vừa rồi Bản-hiệu tiếp được một thứ đồng-hồ đeo tay CỰC HỢP DỤNG CHO XỨ TA.

Vì nó : nhẹ-nhàng, xinh-đẹp, máy tốt, chạy đúng, giá rẻ, dùng được lâu, chữa không khó, đủ đồ thay.

Đó là cái đồng-hồ cực tốt, giá bán chỉ có 2 $ 70 một cái CẢ TIỀN CƯỚC. Mua từ bốn cái trở lên Bản-hiệu xin chịu một nửa tiền cước, mỗi cái chỉ còn phải trả có 2 $ 55. Giá bán nhất định. Mua buôn xin hỏi Bản-hiệu (cần người đại-lý ở các tỉnh). Đã sang nhiều lần, bao nhiêu cũng có. Nguyên chỉ có Bản-hiệu độc-quyền chuyên-lợi, cho nên về sự bảo-hành chúng tôi xin chịu trách-nhiệm trong hai năm.

TONG-YUNE-TAI

49, Phố hàng Ngang, 49

HANOI

2070

CAFÉ RESTAURANT HOTEL DES COLONIES

TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN

Chính quán tại phố hàng Trống, số 80 ngay cửa Nhà Thờ

Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy

Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối ăn ở của người Âu-châu

Bản-sạn thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-lịch cũng được, và cũng một giá tiền.

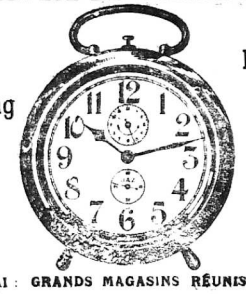
Phụ-quán cũng có giây nói trực tiếp với chính-quán 2044

JAZ

RÉVEIL DE PRÉCISION

Hạng thường

GIÁ : 30$00

Hạng tốt

GIÁ : 45$00

BÁN TẠI : GRANDS MAGASINS RÉUNIS, HANOI

2074

No 171

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Mạnh gia lình nói với *Mạnh-sĩ-nguyên* rằng :

— Bây giờ các quan thái-y không thể chữa được, biết làm thế nào? Cứ như ý con thiển nghĩ thì chỉ bằng mời quan thừa-tướng họ *Lệ*, họa-may có chữa được chăng.

Mạnh-sĩ-nguyên nói :

— Ừ phải ! có lẽ bây giờ phải mời đến quan thừa-tướng họ *Lệ* mới xong.

Phương thị nhân cúp ấy, liền nói :

— Con nghe nói quan thừa-tướng họ *Lệ* khỏi mắt giống cô-nương nhà ta, khi nào tới đây, con xem tự khắc biết thật hay giả.

Mạnh-sĩ-nguyên nói :

— Cứ xem dung-mạo thì quả là con gái ta, nhưng cách đàm-luận cử-chỉ, thực không giống chút nào. Ông ta xưa nay vốn tính nghiêm-trang, không hay cười nói. Làm quan đã đến cực-phẩm, Quan thừa-tướng họ *Lương* tức là nhạc-phụ ông ta, quyền-thế to lắm, không phải chuyện nói đùa được. Nay con muốn xem mặt thì phải sẽ dòm trộm, chứ nếu đến bẻ đường-đột bước ra, tức là « khi vị đại-thần », cái tội ấy quyết không phải nhẹ.

Phương-thị nói :

— Con có phải là người sống-sượng đâu, khi nào lại dám đường-đột chạy ra, lão-già bất tất phải lo ngại.

Mạnh-gia-lình nói :

— Vô-luận là nam hay nữ, chỉ cốt mau-mau mời đến để cứu lấy thân-mẫu con.

Mạnh sĩ-nguyên khen phải mà bảo rằng :

— Con phải thân-hành đi mời, họa-may người mới chịu đến.

Mạnh-gia lình vâng lời, cỡi ngựa đi ngay. Khi tới trước phủ, nhờ thủ-môn-quan vào hầm, xin mời quan thừa-tướng đến chữa bệnh cho thân-mẫu. Thủ-môn-quan vào rồi, *Mạnh-gia-lình sợ Lệ-minh-đường* không đi thì tính-mệnh tỉ-lão-mẫu mình, khó lòng bảo toàn được, mới sẽ rón-rén bước tới dưới hiên để nghe-ngóng xem thế nào. Bấy giờ vừa gặp *Vinh-phát* có việc chạy ra. *Vinh-phát* trông thấy *Mạnh-gia-lình*, giật mình kinh-sợ, vội-vàng lẩn tránh về phía sau cửa, không ngờ *Mạnh-gia-lình* đã nhận rõ là *Vinh-lan*. Lại gặp có một người gia-tướng qua đấy, *Mạnh-gia-lình* mới trỏ theo *Vinh-phát* mà hỏi rằng :

— Cậu thủ-đồng kia tên gọi là chi ?

Gia-tướng nói :

— Người ấy tên gọi là *Vinh-phát*, tức là một người đầy tớ chân tay của quan thừa-tướng tôi đó.

Mạnh-gia-lình nghĩ thầm, đoán nhắc là con *Vinh-lan* đổi tên, mới không hỏi nữa. Lại nói chuyện *Lệ-minh-đường* hôm ấy nhân có các quan vào chơi, tiếp khách vừa xong, trở vào trong phòng, cùng nàng *Tố-hoa* ăn bánh. Bỗng thấy nữ-tỳ cầm thiếp vào nói có quan học-sĩ họ *Mạnh* đến mời quan thừa-tướng đi chữa bệnh cho thân-mẫu xin vào yết-kiến

Lệ minh-đường ngỏ là nói dối mời bảo đưa nữ-tỳ rằng :

— Mày bảo thủ-môn-quan ra nói với *Mạnh* công tử rằng Tướng-công tôi khi trước chữa thuốc cho bà Thái-hậu, chẳng qua cũng là một việc gặp may. Nay tôn-từ bị trọng bệnh, nên mới danh-y đến chữa, tướng-công tôi dẫu biết mạch-lý, nhưng bệnh nặng chẳng khỏi thì chữa được, vậy không dám vâng mệnh.

Nữ-tỳ lui ra, đem câu nói ấy bảo thủ-môn-quan, thủ-môn-quan lại ra bảo cho *Mạnh gia-lình* biết *Mạnh-gia-lình* tưởng-quả mà nói rằng :

— Phiền nhà ngươi bẩm hộ, cổ mời quan thừa-tướng ra cho tôi được nói một lời.

Thủ-môn-quan lại chạy vào bẩm rằng :

— Quan học-sĩ họ *Mạnh* nói có việc cần, muốn được diện-bẩm cùng quan thừa-tướng

Lệ-minh-đường nói :

— Nếu vậy thì bay mời quan học-sĩ họ *Mạnh* ngồi đợi tại thư-phòng một chút, rồi ta sẽ ra.

Khi đưa nữ-tỳ vâng lệnh đi khỏi rồi, nàng *Tố-hoa* nói với *Lệ minh-đường* rằng :

— Tôi nghe nói tôn-từ bị bệnh từ năm trước, đến nay có lẽ bệnh tình đã trầm-trọng, cho nên công-tử mới tưởng-cuống như thế.

Lệ-minh-đường nói :

— Thân-mẫu em vẫn còn đang thời tráng-kiện, dẫu có bị bệnh cũng chưa đến nỗi nguy-hiểm nào. Thân-phụ và thân-huynh em hà lại chẳng nhận biết được em, chỉ vì bây giờ cách cổ-chí ngôn-ngữ của em khác xưa nhiều lắm, vậy nên mới khỏi nghi hoặc. Nhưng xưa nay em rất nghiêm-trang không hay nói cười, thành ra người nhà không ai dám nhận. Ngày nay nếu em đến xem mạch, tất thân mẫu cậy là phụ-nữ, giả cách bệnh nặng mê-hoảng rồi nắm lấy em thì dẫu em muốn trách-mắng, cũng không thể được, chắc là phải bại-lộ mất thôi.

Nàng *Tố-hoa* nói :

— Cũng vì tất đã bại-lộ.

Lệ-minh-đường nói :

— Em chắc thân-mẫu em trong lòng tất bảo em là đứa bất-hiếu. Vả chị không biết rõ, nếu nay nhận ra thì e có tai-vạ cho em.

Nàng *Tố-hoa* nói :

— Nếu quả tướng-nhận thì chắc lão-gia cũng phu-nhân tất cũng giấu kín cho tiểu-thư, khi nào lại có tiết-lộ.

Lệ-minh-đường nói :

— Bây giờ chẳng nói làm chi, sau này rồi chị sẽ biết.

Nói xong, liền đội mũ mặc áo ra tiếp *Mạnh-gia lình*. *Lệ-minh-đường* đứng lễ tán-chủ mời ngồi ngang hàng với mình, *Mạnh-gia-lình* tử-chối không dám ngồi rồi kéo ghế ngồi ra một bên mà nói rằng :

— Thân-mẫu tôi ngày nay bệnh-tình nặng lắm, xin quan thừa-tướng làm ơn mà chữa giúp cho.

Lệ-minh-đường nghi là nói dối, mới đáp lại rằng :

— Tôi còn trẻ tuổi, học thuốc cũng chưa được thấu lắm. Nếu tôn-từ bệnh nặng thì nên mời danh-y đến cứu-chữa. Tôi không dám đi, e có ngộ-sự chăng.

Mạnh-gia lình cố ý khẩn cầu mà thưa rằng :

— Thực quả đã mời khắp các bậc danh-y, đều không thể chữa được, vậy nên mới dám tới đây. Nếu quan thừa-tướng không đi thì thân-mẫu tôi khó lòng mà bảo-toàn được tính-mệnh, xin quan thừa-tướng rủ lòng thương mà cứu cho.

Nói xong, vội-vàng sụp lạy. *Lệ-minh-đường* cầm lòng không được, liền đỡ dậy mà bảo rằng :

— Sao chẳng huynh lại thả lễ quá như thế, khi nào tôi dám nhận lạy !

Mạnh-gia-lình nói :

— Người cứu cho thân-mẫu tôi thì dẫu trăm lạy cũng đáng chứ sao !

Lệ-minh-đường nói :

— Niên-huynh về trước, tôi xin sang ngay.

Mạnh-gia-lình cảo tạ lui ra. *Lệ-minh-đường* truyền người nhà sắp kiệu, còn quay vào trong phòng, nàng *Tố-hoa* nói :

— Công-tử lưỡng-cuống như thế, chẳng là phu nhân bệnh nặng, tiểu-thư nên mau-mau mà đi.

(Còn nữa).